

Gumazamiziba Jerusalem Bagha

Aziava Arai

O

Azir Akam

Akar faragha zuim

Babilonia Jerusalem gasighasizir dughiamin, gumazamiziba bar uan nguibar ekiar aghuimin apangkufi, ezi Godin akam inigha izir gumazim, Jeremaia akinafarir kam osiri. Fomira Jerusalemin nguibar ekiam ko Godin Dipenir an aven itim, aning mati God Israelian adarazi ko itir nedazim aka. Ezi Jerusalem ikuvizir dughiamin, Israelian nighnizir gavgavim mong irizi, men nighniziba derazir puvati. Kamaghin amizi, me an kuarkuvigha zurarama azi.

Akinafarir kamin saptaba vaghvagha mati ighiar maba, gumazamiziba Jerusalem in apanguva a bagha azir onger akabagh ami. Judan adarazi me dughiar ekiabar, osimtizir me batozir kam ginighnigha ighiar kabagh ami.

Israelian arazir me akar kam osirizim, me kamaghin Inglisin a dibori, "Poetry." A Hibrun akamin mong igharagha amizir arazir mam, men akam alfabetin 22plan letaba iti. Me dughiar mabar akam osirasa 22plan akuabar ana osiri, egha me an osirir dughiam, me letaba uan akamin alfabet osiri moghin vaghvagha da osira iraghu. Ezi gumazir maba Hibrun akamin akar maba igha da osirir dughiamin, me men arazir kamin gin ghua an osirir puvati. Ezi e fo, Aruamin akam osiramin 21 letaba iti, a bar Hibrun akamin letabar dibobonim ko magh ghua. Kamaghin amizi, Aruamin akamin akinafarir kam (Azir Akam), e Hibrun akamin arazimin gin ghua a gira, ni e

an osirizir arazir kamın ganam, a manmaghin zui. Ni bar deravira akinafarir kamın gan, ni ganti Sapta 1, 2, 4, ko 5, ni ganti vezin kaba vaghvagha alfabet letabar gin zui. Namba 1 leta ves 1, kar leta A. Ezi ves 2, namba 1 leta, a leta B, da bar kamaghira ghua, vezin abuananamin namba 1 leta, a leta Z. Hibrun akam 22plan letaba iti, ezi Aruamin akam 21plan letaba iti, egha uaghan Aruamin akam letan kam i, akaba osirir dughiam a faragha itir puvati, a letan mabar tizibar iti. Kamaghin amizi, e dughiar mabar vezin pumuning pumuningin da isafufusi. Akinafarir kamın Aruamin akamin sapta 3, 66pla vesba iti. Kamaghin amizi, e Hibrun akamin gin ghua, akuar faragha zuim, a ves 1-6, kar Leta A. Egha ves 7-9, kar leta B. Egha 10-12, kar leta D, ghua akuar abuananamin, ves 64-66, kar leta Z. E kamaghira an osira 3pla ves isafufuki. Hibrun akamin, kamaghin amizir osizirir arazim, an akinafarir kamra itir pu. Puvati, a uaghan Onger Akaba 9, 10 ko 25 ko 34 ko 37 ko 111 ko 112 ko 119 ko 145, ko Dabirabir Aghuim sapta 31 a uaghan iti.

*Jerusalem osimtizir ekiam iti**

¹ Aio! Jerusalem, gumaka! A fomira gumazamizir avirim iti,

ezi gumaka, a datirighin bar puvati.

A fomira kantrin igharazibar tongin ziar ekiam iti,

ezi datirighin an osimtizir dafam iti, mati amizim, an pam areme.

A fomira, mati atrivimin amuimin ikia, egha nguibaba bar dagh atifa,

* **1:** Sapta 1--5 Aruamin letaba Hibrun akamin poetrin arazim gin ghua an osiri, vesba bar moghira alfabetin letaba gin zuir osizirim iti.

ezi datirighin apaniba bar an abirazima a mati ingan-
garir amizir kinimin min iti. Gumaki!

² Bar fomira nguibar igharaziba an namakar aghuibar ike,
egha datirighin nguibatam osimtizir kamin aven an
akuragha gavgavim a ganidir puvati.

An namakar kaba a gifaragha
datirighin an apanibar otifi.

Kamaghin amizi, Jerusalem datirighin dimagaribar pu-
virama azima,
an temeriba ira mamaghira iti.

³ Datirighin apaniba bar pazavira Judabagh amuava,
me inigha ghua kantrin igharazimin me isava kal-
abus gati.

Me pura ingangarir gumazamizir kinibar min
me gamima me iti.

Apaniba an agintizima, ana aran iburazi me an suirazi a
iti.

Judaba datirighin kantrin igharazibar tongin ikiava,
deragh daperagh avughsamin danganir aghuiba
puvati.

Bar puvati.

⁴ Ezi tuavir ekiar Saionin nguibar ekiamin zuim pura
ikiava azia iti,
gumazamiziba uam a garui puvati.

Me Godin ziam famin isar ekiaba bagha uari akuvamin
dughiaba bagha a garuir puvati.

Kamaghin amizi, Saionin zuir tuaviba pura ikiava
azia iti.

Nguibar ekiamin itiar akaba pura iti.

Ezi ofa gamir gumaziba bar puviram aziava naviba
bar oseme,
mati gumazim mizazim barasi.

Ezi Saionin amizir igiaba bar osimtizir ekiam barasi.

Ezi Saionin nguibar ekiam uabi bar pazavira uabi barasi.

⁵ Faragha Jerusalemin apaniba a gatifa.

Egha apanir kaba nimira apiaghav ikia an apangkuvir puvati.

Me kamaghin fo,

Jerusalemia osimtizitam me danighan kogham.

Me fo, Jerusalemia bar arazir kurar aviribagh ami,

kamaghin amizima Ikiavira Itir God mizazir ekiam kam me ganingi.

Ezi an apaniba Jerusalemin boriba inigha ghua,

bar saghon me isava kalabus gati.

⁶ Guizbangira datirighin Saionin ziar ekiam irigha gifa, mati atrivimin guivim uan diriba sue.

An gumazir dapaniba mitiriam men azima, men gavgav-iba bar gifa,

mati asizir dian atiaba mitiriam men azima, me grazibar amasa da buriava avenge.

Egha me bar amiagha gavgaviba puvati.

Apaniba men agintizima, men agharapaniba bar men amirazi,

me apanibar aran ibura.

⁷ Ghuezir dughiar bizir aghuir faragha Jerusalemin ikezir kabanang, da datirighin bar ikuvigha itima, gumazamiziba anetegha tintinibar ghue.

Egha me datirighin bizir aghuir a fomira ikeziba bagha nighnisi.

Dughiar Jerusalemin apaniba an gumazamiziba isimin, igharaz darazi an akurazir puvati.

Egha apanir kaba an garima, a bar pazavira iri,

ezi me bar a dipova puvirama an ingaravati.

⁸⁻⁹ Igharazi darazi fomira Jerusalemin ziam fe.

Ezi an gumamaziziba bar arazir kurabagh ami,
egha bar mizegha, mati bizir kurir mamın min
mughuasi.

Kamaghın amizi, igharaz darazi datirighın an garima a
bibiamra itima,
me aghumsızir ekiam a ganidi.

Egha me bar an aghua.

Ezi Jerusalem mizazir dafam isava,
egha aghumsıgha pamtem aziava uan guam modo.

Fomira an arazir kuraba bar azenimra iti,
mati amizimin korotiam bar mize.

Ezi a kamaghın nighnızir puvati, a ikuvigham.

Kamaghın amizi, a datirighın ikuvizi,
gumazitam datirighın bar an apangkuvizir puvati.

Ezi a kamaghın miği,

“O Ikiavira Itir God, ni nan osimtızir kamın gan.

Apaniba bar na abiragha gıfa, ezi ki bar ikufi.”

¹⁰ Kamaghın amizi, noka! Jerusalem, nin bizir bar
aghuariba,
apaniba bar ada okeme.

Ikiavira Itir God faragha Akar Gavgavim anıga ghaze,
Kantrin Igharazibar Gumamazizir kaba, me Godın
Dipenimin aven mangan kogham.

Kar Godın gumamaziziba uari akuvamin dan-
ganim.

Ezi men midorozir gumaziba datirighın aven izezi,
Jerusalemia bizir kurar kamın garima an oto.

¹¹ Mitiriam Jerusalemian gumamazizibar azima,
me bar pamten dagheba bagha rui.

Egha bar puvirama azi.

Me bar uan bizir aghuibara dagiaba bagha da amagava,

daghebagh ivezava apava mong deragha iti.

Ezi Jerusalem kamaghin miği,

“O Ikiavira Itir God, ni kagh gan.

Me bar pazavira na gami.

¹² “Nan gumazamiziba fomira kamaghin mizazitam inizir puvati,

ezi marazi ghaze, kar pura bizim.

Jerusalem, gumazamizir an boroghin tuavimin aruibar dia ghaze,

‘Ia kagh gan, ki bar mizazir dafam ateri.

Ikiavira Itir God nan aningaghegha mizazir dafam na ganingi.’

¹³ “Nguibar kam, ki Jerusalem, Ikiavira Itir God avim amadazima a izaghirava,

nan agharibar isiava nan gavgavim gamizi ki amira.

A iver mam gamigha pamten nan suira.

Egha na akunizima ki ghua akiribar moghin iri.

Egha a na taghizima,

ki zurara bar pazavira uabi baragha damaziba nan siri.

¹⁴ “Osimtizir kaba, Ekiam bar da isafuragha da ikeghava nan firim gike.

Nan arazir kurabar osimtizir kaba bar osemegha nan gavgaviba bar ada gifa.

Ezi Ekiam na isava apanibar agharim gatizi,

ki me ko misoghan kogham.

¹⁵ “Puvatigham.

Ekiam bar nan midorozir gumazir gavgaviba akirim
ragha me gasara.

An apanibar midorozir gumazibar diazima,
me izava na ko misoghava nan gumazir igiaba bar
pazavira me gami.

Ekiam Judan kantrin gumazamiziba bar me dikava me
righiriki,
mati gumazim wainin oviziba mirmiramin dagiar
miner bar ekiamin, wainin oviziba dikava da
righiriki.

¹⁶ “Righirighizir bizir kam na gamizima nan temeriba iri.
Ezi na ko osimtizir kamin ikiva gavgavim na
daningamin gumaziba ua puvati.

Apaniba bar na abiragha givazi
nan boriba bar pazavira iti.”

¹⁷ Saion uabin akurvaghasa uan agharim amadima,
tav gavgavim a ganidir puvati.

Ezi Ikiavira Itir God an namakabar diazima,
me an apanibar otivigha tintinibar moghin izava a ko
misosi.

Me an garima, a mati bizir mizirizir mam.

¹⁸ Tuighsizir arazim, Ikiavira Itir God uabi na tuisiki.
Ki Jerusalem, ki kamaghin migei, ki uabi Ikiavira Itir
Godin akaba batoke,
kamaghin amizi, arazir na batozir kam, a dera.

Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, ia deravira nan
akar kam baragh.

Ia gari, ki mizazir ekiar kam isi.

Apaniba nan gumazir igiaba ko amizir igiaba inigha ghua
nguibar bar saghon itimin me isava kalabus gati.

¹⁹ Ua tav nan akuraghan kogham.

Ki uabin akurvaghasa uan namakabar dei.

Ezi puvati, me na gifara nan apanim gami.

Nan ofa gamir gumaziba ko gumazir dapaniba, mitiriam

bar puvira men azima,

me damiva deragh ikiamin dagheba buria, bar ingan-
garir dafam gami.

Ezi dagheba puvatizima

gumazir kaba bar moghira ariaghire.

²⁰ Vanginan kagh nan gan, O Ikiavira Itir God!

Ki bar osimtizir dafam ikiava bar pazavira iti.

Ki uabi ni baraghizir puvatigha nin akaba bar da batoke,

kamagh amizi nan nighniziba bar ikufi.

Apaniba nan tuavibar nan gumazamizibav soghezi me
ariaghire.

Ezi dipenibar itir gumazamiziba uaghan ariaghire.

²¹⁻²² Zurara igharaz darazi nan mizazir kamin azir akam
barasi.

Egha tav tong gavgavim na ganidir puvati.

Nan apaniba uaghan ni na ganingizir osimtizir kam
baraki.

Egha me bizir ni na gamizir kam bagha bar akonge.

Ni fomira fofozim na daningasava dughiar kam ginaba,
ezi datirighin dughiar kam oto.

Ezi ki kamagsua, ni na gamizi moghira nan
apanibar amigh.

Zurara ki mizazim isava arai.

Ni nan arazir kurabagh nighnigha ivezir kuram na
gangingi.

Ezi datirighin, ni nan arazir kurabagh nighnigha, bar
pazavira na gamizi moghira,

ni dagh nighnigh nan apaniba kamaghira men arazi-
iba ikaragh.

Ki mati amizim mizazim isava arai moghin arai,
ezi nan navim bar ikuvigha, mati amizim arimariar
bar ekiam iti.

2

Ikiavira Itir God bar pazavira Jerusalem gami

¹ Ame! Saionin nguibar ekiar aghuir kam, noka!

Ekiam nin aningaghegha mamaghira iti,
ezi an aningagharim mati overiar pizim
nguazim avarazi mitatem oto.

Fomira kantri Israelin, Jerusalem nguibar ekiam, an
ganganim bar deragha an ziam bar pin iti,
ezi datirighin Ekiam anekunigha anebirazima,
nguibar ekiar kam bar ikuvigha iti.

Ezi Ekiam Jerusalem gasighasizir dughiam, a uan Dipenir
nguibar ekiamin itim ginighnizir pu.
Puvati. A nguibar ekiam bar a gasighasiki.

² Bar guizbangira, Ekiam Jekopin ovavir boribar apangu-
vizir puvatigha,
bar men dipenibagh asighasiki.

A bar men aningaghegha
men nguibar ekiar gavgavir aghuarir Judan kantrin
aven itiba,
a tintinibar bar ada apiraghariki.

A kantri ko an itir gumazir dapaniba sara a bar me
abirazima
me bar aghumsiki.

³ Datirighin Ekiam bar aningaghegha Israelian gavgavim
gasighasighizi me bar amira.

Ezi apaniba Israelia misoghasa izima a men akurazir puvati. Bar puvati.

A bar Jekopin ovavir borir kabar nguazim gasighasiki, mati avir bar ekiam isia biziba bar ada agifa.

⁴ Egha a Saionin nguibar ekiamin apanim gamigha, an itir gumamaziziba, uan barir pimin me gasasa men akuighav iti.

A uabi uan gavgavimin Jerusalem gumamazizir e bar ifongeziba, a bar me misuaghariki.

An aningagharim
mati avir fefem Jerusalem nguibar ekiamin isi.

⁵ Faragha Ekiam Israelian apanim gamigha men kantri bar a gasighasiki.

A men nguibar ekiar gavgavibagh asighasigha egha uaghan men atrivibar dipenir diriba tintinibar da apiraghariki.

Egha Judan adarasi, an osimtizir ekiaba me ganidima me naviba bar osemegha azia mamaghira iti.

⁶ Gumazim uan azenimin itir averpenim apiriaghatizi moghin,

Ikiavira Itir God uan Dipenir me a bagha ghua an ziam fem a gasighasiki.

Egha arazir kamin, Ekiam, me an ziam fer isar ekiabar dughiaba ko, Sabatin dughiaba sara a bar da gifa.

Kamaghira, Jerusalem itir gumamaziziba ua isar ekiaba ko Sabatin dughiabar an ziam fer puvati.

Ekiam bar atriviba ko ofa gamir gumazibar aningaghegha, men ingangaribar me agifa.

⁷ Ghua tintinibar Godin Dïpenimin aven itir apanir
 kaba,
 Ekiam uan Dïpenim ko ofa gamir dakozim isa men
 taki.
 Egha apaniba ataghizi,
 me Jerusalem ko an itir atrivibar dïpenir gavgaviba
 ini.
 Egha me an Dïpenimin ikia niġinir ekiam gami,
 mati Israelia fomira an Dïpenimin ikia isar ekiabagh
 amua an ziam fe mokin.
 Kamaghira, Ekiam uabi,
 bar uan ofa gamir dakozim ko an Dïpenim,
 a bar akirim ragha aning gasaragha gifa.

⁸ Ikiavira Itir God Saionin nguibar ekiam aghuimin divazir
 gavgavim akarasa nighnisi.
 A bar deravira an divazimin gara anesavsuisi,
 egha mati dïpenimin ababanim damuasa benim inigha an
 ababanim gamigha givagha,
 bar a gasighasiki.
 A ingangarir kam damuasa iburaghburazir puvati.
 A bar divazir gavgavim akara a gasighasiki, ezi da bar
 ikuvigha gifa.
 Divazir kaba mati gumazamiziba bar ikuvigha
 azia mamaghira iti.

⁹ Kar divazimin itiar akaba, God tintinibar da akarizi, da
 vazim gireghav iti.
 Egha itiar akaba asir tiar iguguniba an ada
 apiraghariki.
 Ezi da mizumzuiaribar otifi.
 Egha da nguazimin irezima nguazir mineziba ada
 avara.
 Ezi apaniba men atriviba ko gumazir dapaniba inigha
 kantrin igharazibar ghua kalabus gariki.

Ezi ofa gamir gumaziba ua deravira Godin Akar Gavgaviba
gumazamizibagh eghari puvati.

Ezi Godin akam inigha izir gumaziba ua irebabar min
garir bizibar garir puvatigha,
ua Ikiavira Itir God da migirigiaba isir puvati.

¹⁰ Merara, Saionin gumazir aruaba, me pura nguazim
gapiaghav ikia
akabar kumigha nimira iti.

Me osemegha nguazir mineziba uan dapanibagh
aghuigha
azir akar korotiar piziba aghui.

Ezi Jerusalem amizir igiaba bar osemegha
dapaniba avigha pura nguazimin gari.

¹¹ Nan navim bar osemezi,
ki bizir bar kurar Jerusalem otivizibagh nighnigha
azia,
kamaghira ikia ghua nan damazimning na gami.

Ki uan gumazamizibar gari, me bar ikuvigha onganaraz-
ibagh amua itima,
ki bar pazavira uabi barasi.

Ki garima, borir iririviba ko borir igiaba pura nguibar
ekiamin tintinibar tuavir arizibar ariaghira irav
iti,
kamaghin amizi, nan dighorim bar biki.

¹² Nguibar kamin itir borir kaba,
mitiriam ko dipam bagha mikirvagha arava uan ame-
babar gari.

Me ghaze, Mamo, dagheba, dagheba, mitiriam
en azi.

Me pura tuavir arizibar ariaghira irav iti,

mati midorozir gumaziba midorozimin aven
ariaghira irav iti.

Ezi men amebaba men suigha itima
me men dafaribar ariaghire.

¹³ O, nan guivim Jerusalem, ki bar nin apangkufi.
Osimtizir ni inizir kam, nguibar ekiatam a inizir
puvati.

Ezi ki manmaghin garir migirigia tam damuva
gavgavim nin navim daningam?

Nin osimtizim, mati ni duar ekiam ati,
egha ongarimin min bar kone.

Ezi tinara ua ni damighti ni ua
ghuamaghegham?

¹⁴ Pura ni gifarir gumazir Godin akam inigha iziba, me ni
gifara ghaze,

me irebamin min garir bizibar gani.

Puvati, me bar ni gifara.

Me nin akuraghti ni deragh ikiasa,
nin arazir kurabar gun ni mikemezir puvati.

Me Godin akamin gun migeir ingangarimin abazim gami,
ezi men akaba ni gamizi, ni bar navim girazir puvati.

¹⁵ Raghiraigha uan dapaniba roava ni dipovava, atiniba
muno kura iparav amaga sighsirir akabar uariv gei
darasi,

kar Jerusalemian gumazamizir nguibar ekiar kam
garuiba, me nin gari.

Egha me ifara digavir kuram gamua
dafariba nin akakagha arui.

Egha me kamaghin ni migia ghaze,

“Kar ti nguibar ekar bar aghuir me miġiava ghufier
kamnang, a?
Nguazir kamın itir gumazamiziba bar, me ti bar a gifonge,
a?
Ti bar puvati!”

¹⁶ Saghuiaba ko roghira itir nin apaniba bar,
nin aghuagha akar bar kurabar ni miġia ni
gasighasighasa.
Egha atariba kuskugha
iriviba tagharigha nin ingaravaka kamagħin miġei,
“Bar guizbangira e Jerusalem gasighasigha gifa.
Dughiar e miġia mizua itir kam a datirighin otogħa
gifa.”

¹⁷ Tiziba Ikiavira Itir God fomira damuasa nighnighizi
mogħin
a datirighin a gami.
A fomira kamagħin miġia ghaze,
Israelia an akam batuegħti, a bar me gasighasigham.
O Jerusalem, a datirighin nin apangkuvir puvati.
A nin apanibagh amizi me bar gavgavigha ni
abiragħa gifa.
Ezi ni ikuvizi bizim bangin me bar akonge.
A me gamizi me gavgavir bar ekiam iti.

¹⁸ Uarir akurvaghsi uan navir averiabar Ekiamin dimiva
an azangsigh.
O Saion, noka!
Nin divazir mitiar gavgaviba uagħan, arueba ko dima-
garibar puviram aziam,
egħti nin teriba iri mamagħira iki,

2:17: Godin Araziba 28:15; 28:43-44; Onger Akaba 89:42;
Esekiel 5:11

mati aperiam otogha ivemari.
 Ni avughsan marki,
 ni azi mamaghira iki.

¹⁹ Virara dafarimning feghiva,
 dimagaribar dughiar aviribar Ekiamin dim.
 Ni pamtemin a ko mikimiva
 an damazimin uan navir averiamin aven itir os-
 intizim ko nighnizimin gun an mikim.
 Nin boriba mitiriam bangin ariaghira
 tintinibar nin tuavibagh irav iti.
 Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God nin boribar apangu-
 vighsi,
 ni uabin gun a mikim.

²⁰⁻²² Zurara Jerusalemia kamaghin migei,
 “O Ikiavira Itir God, ni bizir kurar ni uan adarazi gamizir
 kamin gan.
 Amizir bar uan boribagh ifongeziba, me datirighin
 uan boribar kuaba api.
 Ezi apaniba nin Dipenimin aven ghuegha,
 ofa gamir gumaziba ko nin akam inigha izir gumaz-
 ibav soghezi me ariaghire.
 Apaniba uaghan nan amizir igiaba ko nan gumazir igiaba
 afuzibar bar me ginivizi,
 me ariaghire.
 O Ikiavira Itir God, ni bar nan gumazamizir kabar anin-
 gaghe,
 egha ni tong men apanguvir puvati. Bar puvati.
 Ni bar me misoghezi me ariaghire.
 Zurara, ni bar nan aningaghegha tintinibar apanibar
 diazi,
 me izava bar pazavira na gami.

Apanir bar aviriba ize, mati gumazamizir bar avirim isar
 ekiam gamir dughiamin otivi moghin,
 otivigha dughiar kamin uari akufa.
 Egha apaniba nan gumazamiziba bar me misoghezi me
 ariaghire,
 ezi tav ua itir puvati.
 Ki bar uan gumazamizibagh ifongegha deravira me
 geghufi.
 Ezi nan apaniba izava bar me agifa.”

3

Ki navim giragha, Ikiavira Itir God nan osimtiziba
 agivasa, a mizuai

¹⁻⁶ *Aio! Ikiavira Itir God nan aningaghegħa fofozim na
 ganingī,

ezi ki bar osimtizir ekiam ateri.

A na gamima ki bar tuavir mitatemin zui.

Ki bar angazangaritam itir puvatigha puram arui.

A dughiabar zurara mizaziba nararam anidi.

A gumazir igharaziba kamaghin arazitamin me
 gamizir puvati.

A na misogħa, nan aghariba apiragħarighizi,
 nan inivafizim bar amiragħa gavgaviba puvati.

An osimtizir igharagħa gariba na ganingizi

da na okarigha mizazim na gasi mati ki kalabusin iti.

A na gamizi ki bar mitater ekiamin aven iti,

mati gumazamiziba fomira ariaghiregħa iti.

⁷⁻⁹ Bar guizbangira, a bar na okarizi, ki azenim giran ibura.

* **3:1-6:** Akinafarir kamin danganir mabar Jerusalem uabi
 akam akuri. Ezi saptan kamin, puvati. Gumazir akam
 akurir kam, a Israelian gumazim, ana osimtizir a bativiz-
 iba ko osimtizir Israelian igharaz darazi bativizibar gun
 mikimasa.

Mati me senin osimtizibar na ikezi ki kalabuziamin
iti.

Ki zurara uabin akurvaghasa Ekiamin dei.

Ezi a tong bar kuarim atigha nan dimdiam barazir
puvati.

Ezi ki mangasava amir danganiba, ana da piri.

Mati me dagiar dafaba nan tuavim apiri.

10-12 Datirighin Ekiam na gasighasighasa,
a mati asizir atiam asizir tam misuegh anemasava a
bagha modogha gara iti.

Ekiam na gamizi ki uan tuavim ataghizi a na gasighasiki,
mati asizir atiam asizir mamin agiragha ghua a mi-
suegha, a kurugha ghua bar an aneghoragh sue,
ezi ki datirighin bar ikufi.

Ekiam uan barir pim dafagha na gasasa
nan akuighav iti.

13-15 Egha a uan barir afuzibar nan navim gase,
ezi an barir afuziba nan navim okoregha nan oviz-
imning miti.

Ezi nan gumazamiziba bar datirighin na dipovava
dughiaba bar nan ingarav ati.

A bar osimtizir kurar aviriba na ganingizi ki bar izifa.

Mati gumazim na gaghora dipar puvira misozim na
ganingizi, ki a tuavareme.

16-18 Faragha a bar pazavira na gami.

A mati nan guam isava nguazim gasezi dagiaba nan
atariba apiraghariki.

Egha a mati ki bar aghumsigha atiatigha guagha
uaghira averenimin modo.

Ki uam navir amirizim ko agoroger arazimin itir puvati.
 Egha dabirabir aghuimin arazim gin amada.
 Kamaghin amizi, ki ghaze, Ikiavira Itir God bizitam na
 daningan kogham,
 eghti ki dughiar ruarimin nguazir kamin ikeghan
 kogham.

¹⁹⁻²¹ Ganganir ki uabin gara uabi ginighnizim, mati ki pura
 guraghav ikiava arui.
 Egha ki uan osimtizir ekiabagh nighnisi.
 Ezi bizir kam mizazir ekiam na ganingi, mati ki marasinin
 kuram ame.
 Ki dughiabar zurara bizir kabagh nighnigha,
 nan navim bar oseme.
 Egha ki bizir igharazim ginighnisi,
 ezi bizir kam na gamima ki gavgavigha Ikiavira Itir
 God mizua iti,
 a nan akuragham.
 Bizir kam a kamakin.

²²⁻²⁴ Ghuariaba zurara mizarazibar iri moghira,
 Ikiavira Itir God, nin apangkuvir arazir kam, zurara
 e ko iti.
 Ikiavira Itir God zurara en apangkuva,
 uan navim isa bar e ganigavira iti.
 Ezi an arazir kam a givaghan kogham.
 Kamaghin amizi, e fo, e bar ikuvizir puvati.
 Ezi an apangkuvir kam, dughiabar zurara otivavira iti.
 O God, nin arazir kam, a bar deragha mamaghira iti.
 Ki ghaze, ki bizir igharazibagh nighnighan kogham.
 Bar guizbangira, Ikiavira Itir God uabira, a nan Akur-
 vazim.

Ezi a nan akuraghasa ki gavgavigha a mizua iti.

25-27 Ia gumazamizir Ikiavira Itir God buria, egha uarir akuraghasa a mizua itiba, a deraghavira ia gami.

Kamaghin ti deragham, gumazamiziba nimira ikiva Ikiavira Itir God mizuamti, a ua me iniam.

Egh uaghan kamaghin ti dera, gumazamiziba uan igiabara osimtiziba ater, egh nimira iki.

28-30 Kamaghin amizi, Ekiam osimtizitam gumazitam daningighti, gumazir kam danganitamin mangi uabira nimira iki.

Gumazitam uabi abiragh nimira iki ganti, Ekiam ua an akuragham.

Eghti gumaziba a misoghiva dibovir akaba ko adarir kurabar a damuti, a pura uabi isiva men teghti, me mar a damu.

31-33 Marki, Ekiam zurara akirim ragh e gasan kogham.

A osimtiziba isava gumazamizibagh anigava, egha a gin ua men apangkufi.

Guizbangira, a Godin puvira gumazamizibar apangkuvim. A uaghan mizaziba ko osimtiziba me daningasa ifongezir puvati.

34-36 Ni ge! Ekiam bar arazir kurar kabar aghua:

Arazir gumaziba pazava kalabuziar gumazibagh amua me dikabiriba,

3:25-27: Onger Akaba 33:18; Aisaia 30:18; Maika 7:7 3:28-30: Aisaia 50:6; Matyu 5:39 3:31-33: Onger Akaba 78:38; 94:14; 106:43-45; Esekiel 33:11; Hosea 11:8; Hibrú 12:10

ko arazir gumaziba kotiamin gumazibagh ifara me dik-
 abiriba,
 ko Godin Bar Pin Itimin damazimin, gumazir maba
 guizin arazibar amuan men anogorosi.
 Guizin arazir kaba, kar God damuasava e mike-
 mezir araziba.

37-39 Nguazimin gumazir manamra mikemeghti, biz-
 iba otivam? Ua gumaziba puvati,
 Ekiam uabira nighnigh mikemeghti, biziba otivam.†
 Godin Bar Pin Itim migeima,
 bizir aghuiba ko bizir kuraba otifi.
 Eghti gumazitam tizim bagh,
 uan arazir kuram bangin ivezir kurar a inizim bagh
 imomam?‡

40-42 Oraghiva arazir aghuibar amuva, e bar deravira uan
 araziba ko uan daroriba tuisigham.
 Egh e uan arazir kuraba ateghiva uamategh Ikiavira
 Itir God bagh izam.
 Egh e Godin Uan Nguibamin Itim ko mikimsi, e pura
 aghariba fan kogham.
 E bar guizbangira uan navibar God ko mikimiva
 kamaghin mikimam,
 “E ni barazi puvatigha arazir kuram gami,
 ezi ni en arazir kuraba gin amadazir puvati.”

† 3:37-39: Gumazir maba ghaze, vezin kam, Hibrun akamin kamaghin migei, “God amamangatighan koghti, gumazitam bizitam damighti ana otoghan kogham.” ‡ 3:37-39: Gumazir maba, vezin kamin kamaghin migei, Hibrun akam ghaze, “Gumazim arazir kuram damighti, God ivezir kuram a daningighti, a imoman marki.” 3:40-42: Onger Akaba 119:59; 139:23; 2 Korin 13:5

43-45 Puvati. Ni en agiragha en misoghezi e ariaghire.
 Nin aningagharim e avara, egha ni bar en apangkuvir
 puvati.

Ni en aningaghegha uan kuarimning migoro.
 Mati ni overiamin itir ghuariar bar pizir mitiamin
 uabi avarazi,
 en migirigiaba mavanang ni bativan ibura.
 Ni bar e abirazima, igharaz darazi ghaze e bar mizegha,
 mati pura dagariba adizir bizim.

46-48 Roghira itir apaniba bar,
 en aghuagha akar bar kurabar e migia e
 gasighasighasa.

Ezi bizir otivir kaba bar e gamizima,
 e mati mozim giraghuezi moghin atiatigha iti.
 E bar ikuvigha iti.

Ki uan gumazamizbar garima, me bar onganir arazibagh
 amua itima,
 ki me bagha azia teriba ira,
 mati faner ekiam ivemari moghin, ivemara ka-
 maghira iti.

49-51 Saghon mar ikegha izi, ki uan azir akam agivaghan
 kogham.

Kamaghin amizi, nan temeriba iri kamaghira ikiam.
 Ki azi kamaghira iki mangi, Ikiavira Itir Godin Uan
 Nguibamin Itim beragh
 vanginan deraghvira nan ganiva na ginighnigham.
 Ki uan nguibar ekiamin itir amizir igiabar garima,
 me bar dughiar kuram isima, nan navim bar osemi.

52-54 Tav tong bizir mingarir tam nan itir puvati.

Me pura nan apanim gamua na buria na misueghti ki aremeghasa.

Egha mati gumazim kuarazimin agintizi moghin nan agintisi.

Egha mati me angamira na fegha mozim mikini, egh dagiaba na mikinighti ki aremeghasa.

Ezi mati dipar dafam na avarazi, ki ghaze, ki aremegham.

⁵⁵⁻⁵⁷ Uan kuarimning dukuman marki! O Ikiavira Itir God, ga uaning!

Ni nan azir akam baragh,

ki mati gumazim mozir bar konimin iti moghin ikia nin ziamin dei.

Egha bar pazavira ikiava uabin akurvaghasa nin dei.

O Ekiam!

Ki kamaghin nin dei, ezi ni nan dimdiar kam baraki.

Ki nin deir dughiamin, ni nan boroghin izava kamaghin na migei,

“Ni atiatingan marki.”

⁵⁸⁻⁶³ Vezir bar kuram, ki a ini. O Ekiam, ni nan akuragha apaniba abira.

Ni ua na inizi ki deragha iti.

O Ikiavira Itir God, ni jasin min nan garima, gumazir kaba arazir kurar aviribar na gami.

Ga uaning! Ni tong nan akuragh arazir aghuibar na damu.

Ekiam, ni fo, me nan apanim gamua na dipova kamaghira iti.

Me arazir kurabar na damuasa nighnigha migirigiar kurabar na gami.

3:55-57: Onger Akaba 145:18; Aisaia 41:10; 41:14; Jeremaia 38:9; Jona 2:2; Aposel 16:24-25

Me zurara dughiabar sighsizir akaba ko imobir akabar na gamua,
 egha na misogynhasa na bagha tuaviba buria akabav sosi.

Ni ganam, me managh dapiaghiv ikiam, o me dikavigh managh mangam,
 me dughiabar zurara na dighora dibovir onger akabagh ami.

⁶⁴⁻⁶⁶ Zuamira! O Ikiavira Itir God, ni men arazir kabagh nighnighiva,
 me ikaragh arazir kabara ua me daning.

Ni osimtizir kurabar men navibar aning, onganim men nighnizibar aningigh.

Ni ivezir kuram men daningiva bar me gasighasikigh.

Ni men aningaghegh asizibar min men agintigh bar me misogh me agifagh,
 eghti men tav tong Ikiavira Itir Godin overiamin apengan itir nguazir kam uam an ikian bar marki.

4

Jerusalemian apaniba me misozir dughiamin
 Jerusalemia bar dughiar kuram ini

¹⁻² Aio! Saionin gumazamiziba, mevzika,
 me bar ikuvigha iti.

Me fomira mati golin dagiar bar pin kozimin min tagh-tagha bar dera.

Ezi me datirighin bar mighovegha, ua dagiar bar pin kozimin min taghtazir puvati.

Fomira Ekiamin gumazamizir kaba mati, Godin Dipenimin itir dagiar bar pin kozir bar aghuibar min iti.

Me datirighin bar tegha, mati dagiaba misaraghira tintinibar nguibar ekiamin tuavibagh ire.

Gumazamizir igiar kaba datirighin ua ziaba puvati.

Me datirighin mati nguazir miner ghurir, gumaziba ingarizibar min gari.

³ Boribara, nan gumazamiziba deravira uan boribar garir puvati.

E gari, afiar atiar amebaba oteba uan nguzibagh arisi.

E fo, afiar atiaba derazir puvati.

Ezi nan gumazamiziba afiar atiabar min arazir aghuim gamir pu. Puvati.

Me mati, ponebar min danganir dakirtizimin arazir kurabagh amua iti.

Me deragha uan boribagh amir pu. Puvati.

Me bar akirim ragha me gasara.

⁴ Daghem bagha pura tintinibar aruava, gumazamizibar azangsizir boriba,

tav daghetam me ganingizir puvati.

Ezi borir aghegheviba otem bagha kuariba men piri.

⁵ Ezi fomira dagher bar aghuir aviriba iti darasi,

me datirighin dagheba puvatigha daghem bangin ariaghiri.

Ezi men kuaba pura nguibar ekiamin tuavibar irav iti.

Me fomira bar bizir aviriba ikia dar kurka iti.

Me datirighin bar biziba puvatigha onganarazibagh amua ikia,

egha bizir kuraba makurir danganibar damasa dagheba buri.

⁶ Faraghavira, Ekiam Sodom gasighasizir dughiamin, a bar zuamira a gasighasiki.

Ezi nan adarazi Jerusalemia,
men arazir kuraba bar Sodom in gumazamizibar
arazir kurabagh afira.

Kamaghin amizima, Ekiam bar pazavira Jerusalemia gami.
Ezi apaniba bar pazavira Jerusalemia gamizi moghin,
pazavira Sodomia gamizir puvati.

⁷ Gumazir dapaniba fomira bar deravira ikia men mikarzi-
iba bar dera.

Me bar gumazir gavgaviba,
mikarziiba bar zuegha dafogha,
mati dagiar pin kozibar min taghtasi.

⁸ Ghuezir dughiabar men mikarziiba bar dera,
ezi datirighin men mikarziiba pighatomegha bar iku-
vigha mighofe.

Egha me tuavibar aruir dughiabar, gumazamiziba deragha
men gara me gifozir puvati.

Me bar aghariba gunigha men mikarziiba bar misingi.

⁹ Ia gumazir faragha midorozimin aven oveaghuezibagh
fo,

me bar dera, me angavsighin faragha ovegha ghue.

Ezi gin ariaghirezir darazi dughiar ruarimin daghem
bagha amua,

mitiriar mizazir ekiaba isa ghua, bar aghariba guigha
gin ariaghire.

¹⁰ Kar borir ariaghiribar kuaba, mevzika.

Men amebaba fomira bar uan boribar apangkufi.

Ezi boriba ariaghirezi,
 amebaba uari uan boribar kuaba avigha da api.
 Apaniba iza nan gumazamizibav sozир dughiamin,
 arazir kam oto.

¹¹ Maia! Ikiavira Itir God bar Saionin aningaghe,
 egha uan aningagharim a ginge.
 A Saionin nguibar ekiam avimin a gaborozi,
 a bar isi.

¹² Nighnizir atriviba ko nguibar igharazibar gumazamiz-
 ibar itim,
 me ghaze,
 apaniba ti Jerusalem abiragh
 an tiar akaba akarigh, nguibar ekiamin aven
 mangeghan kogham.

¹³ Nguibar ekiamin itir ofa gamir gumaziba ko, akam
 inigha izir gumaziba uari arazir kuram gamua,
 Jerusalem gumazamizir aghuibav soghezi, me
 ariaghire.
 Kamaghin amizi, God apaniba ataghizima,
 me bar Jerusalem gasighasiki.

¹⁴ Ofa gamir gumaziba ko akam inigha izir gumaziba,
 gumazamizir ariaghirezir kabar ghuziba men ko-
 rotiabar puegha,
 bar Godin damazimin mize.
 Ezi me bar osimtizir dafam iti.
 Kamaghin amizi, ofa gamir gumaziba ko akam inigha izir
 gumaziba,
 datirighin onganigha pura tintinibar tuavibagh arui.
 Ezi gumazamiziba men boroghin mangan
 aghua.

¹⁵ Pamtemin, gumazamiziba kamaghin men dia ghaze,
 “Ia e gitagh.

Ia Godin damazimin mize,
 ia en boroghin ikian marki.

Ia kamatigh, en kantrin ikian marki.”

Kamaghin amizi, ofa gamir gumaziba ko akam inigha izir
 gumaziba,
 ara ghua tintinibar kantrin igharazibar aghunababar
 min guav iti.

Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uaghan
 me batogha ghaze, ia bar e gitagh.

¹⁶ Roghira kagh me ikian kogham, Ikiavira Itir God uabi
 me amadazima,
 me tintinibar mar ghuezi, a ua me ginighnizir puvati.
 Guizbangira, ofa gamir gumaziba ko gumazir dapaniba,
 ua gumazamizibar damazimin ua ziaba puvati.

¹⁷ Saghon mar, e pura gumazir izi uamategh en akur-
 vaghamiba bagha gara iti.
 E pura tuavir akabar gara ghua damaziba e gami.
 Egha e pura gara me mizua itima, me tong izir puvati.
 Kantrin igharazitam tong en akuraghan kogham.

¹⁸ Tuaviba bar, apaniba e gasighasighasa en daroribar
 aravima,
 e ua daruan atiatingi.
 E bar givamin dughiam roghira ize.
 Me en dughiba dibori, en dughiar abuananam
 izegha gifa.

¹⁹ Uaghan e ara zuima, en apaniba en agintisi.
 Me bar zuamira ivegha izava e ekiaru,

mati kuarazir bagam overiamin ikegha izaghira
asizimin suighasa.

Me mighsiabar en agintigha zui.

Men marazi danganir dakirtizimin,
e bagha mongegha gara ikia en suiki.

²⁰ Vaghvagh kamaghin fogh,
atrivir Ikiavira Itir God inabazir kam,
a en ganti e an apengan ikiva, en dabirabim deraghti
e kantrin igharazibar min deravira ikiam.
A uaghan e ko ikia e geghuva en akurvagha, en gara
itir gumazim.
Ezi puvati. Me uan mozir azuazimin an suira.

²¹⁻²² Zuamira! Idomin gumazamizir Usin nguazimin itiba,
ia datirighin dibovir akabar amu bar akongegh suam,
Saionin nguibar ekiam datirighin bar ikufi.
Ia ganti, Ekiamin aningagharim mati wainin dipar ongan-
imin kap,
an a isiva Saionin gumazamizibar aningti me ane-
mam.
A uaghan a isi ia daningam, eghti ia uaghan onganigh
puvira mizebav kimam.
Mati ia uan mikarzibar korotiaba suegh bar aghum-
sigham.
Zurara, ia Saionin gumazamiziba, ia arazir kurabagh ami.
Ezi datirighin Ekiam ian arazir kuraba ikarvagha
mizazim ia gasegha gifa.
Kamaghin amizi, kalabuziar ian gumazamiziba ikezim,
datirighin gifa, eghti ia deraghvira ikiam.
Ezi Idom, Ekiam nin arazir kuraba aghurigh azenim
datigh,
mizazim ni daningighti ni fogham,
kar nin arazir kurabar ivezim.

5

Jerusalemia uarir apangkuvighasa Ikiavira Itir Godin azai

¹ Aio! Ikiavira Itir God, bizir e bativiziba ni adagh nigh-nigh,
en apangkufigh.

Ni kagh en gan.

E bar pazavira ikia
egha gumamazizir igharazibar damazimin bar
aghumsiki.

² Bar guizbangira, en nguazim kantrin igharazimin gumamazizibar dafarimin iti.
Ezi me en dipenibar iti.

³ Dughiar e itir kam,
e mati afeziaba puvatigha borir asaghasazibar min
iti.

Egha e bar pura iti,
mati amizir odiarir paba ariaghireziba.

⁴ E fomira daziba ko dipaba pura da isi,
ezi datirighin e dagiar ekiabar iveza,
daziba ko dipaba isi.

⁵ Faragha iza datirighin, apaniba bar e abiragha mam-
aghira itima,
e bar amira.

Me tong e ataghizima, e avughsir puvati.*

⁶ Gatirighin e dagheba puvatigha,
Isipia ko Asiriabar apengan ikia men azangsizima,

* 5:5: *Hibrun akamin* me kagh deragha akam abighizir puvati.

me dagheba amadima e dagh ivesi.†

⁷ Ghuezir inazir afeziar kaba arazir kuram gamigha,
oveaghue.

Ezi e datirighin men osimtizimin ivezir kuram isi.

⁸ Ia Babilonian ingangarir gumazir kiniba e gativagha en
gari,
ezi gumazir me dama e iniamba puvati.

⁹ Kar gumazir e gasighasighamiba tintinibar en kantrin iti.
E dagheba burir dughiabar,
okimakiar gumazir kaba, e misoghti e arimighirasa
me en tuaviba asia iti.

¹⁰ Mitiriar avir mizazir igharaziba en azi.
Ezi en mikarziba fei, mati avim isi.

¹¹ Nan apaniba en amuiba ko guivir igiar Saion ko Judan
nguibar ekiamin itiba,
pura men suighava arazir kurabar me gami.

¹² Nguibar kamin gumazir dapaniba, apaniba me
inigha benibar men firiba dafegha me gui.
Egha en gumazir aruaba, me arazir aghuitamin me
gamir puvati.

¹³ Otarir igiaba me puvira me abirima
me pura witin oviziba mirmira,
dazir ikizir osimtizir bar dafaba ateragha arui.

† 5:6: Gumazir maba ghaze, vezin kam, Hibrun akamin kam-
aghin migei, “E fomira Isipia ko Asiria en akurvaghasa me
ko akam akiri.”

- ¹⁴ Puvati. Gumazir aseba datirighin ua nguibar ekiamin tiar akamin apiav itir puvati.
Ezi gumazir igiaba ua marvibagh ivia dibiaribav sozi puvati.
- ¹⁵ Roghira roghira, en agoroger en navibar itiba gifa.
E ighiabagh amir arazir kam e ataghizi,
e datirighin azir akamrama amua iti.
- ¹⁶ Saion, en ziar ekiam iraghugha gifa.
E uari arazir kuram gamigha,
arazir kurar kam bangin,
e datirighin bar tegha gifa.
Evezika!
- ¹⁷⁻¹⁸ Tina en akuragham, e ghaze Saionin Mighsiam bar ikuvigha givagha,
afiar atiabar nguibamin min oto.
Ezi e a bagha arei moghin uari baragha aziavira itima,
en damaziba e gami.
- ¹⁹ Uaghan ni, Ikiavira Itir God,
ni Atrivir ikia mamaghira itim.
En ovavir boriba uaghan zurara nin apengan iki,
mamaghira ikiam.
- ²⁰ Vanginan kagh en gan,
ni tizim bagha zurara e bakinighinigha
akirim ragha e gasara?
- ²¹⁻²² Zurara ni ko ikiamin arazim,

5:16: Jop 19:9; Onger Akaba 89:39; Aisaia 3:9-11 **5:19:** Onger Akaba 10:16; 45:6; 90:2; 102:12; 102:26 **5:21-22:** Onger Akaba 80:3; 80:7; 80:19; Jeremaia 31:18

ni ua e damuti e an gin mangam.

O Ikiavira Itir God, ni akirim ragha bar e gasaragha bar en
aningaghe.

Ni ti bar e gin amadagham, o?

E ua ni bagh izasa.

E ghaze, ni faragha deragha e gamizima, e deragha
ikezi moghin,
ni kamaghira ua e damu.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir Ghurim ko
Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang Province,
Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins long
Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 19 Oct 2021

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea